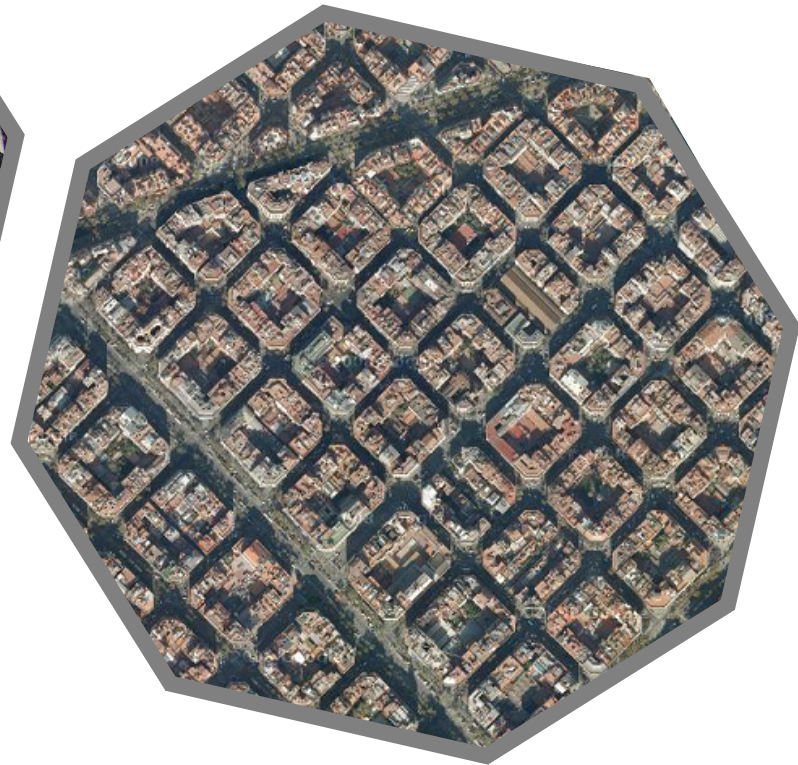

El Pla Cerdà

Un model d'urbanisme

Quadern de treball

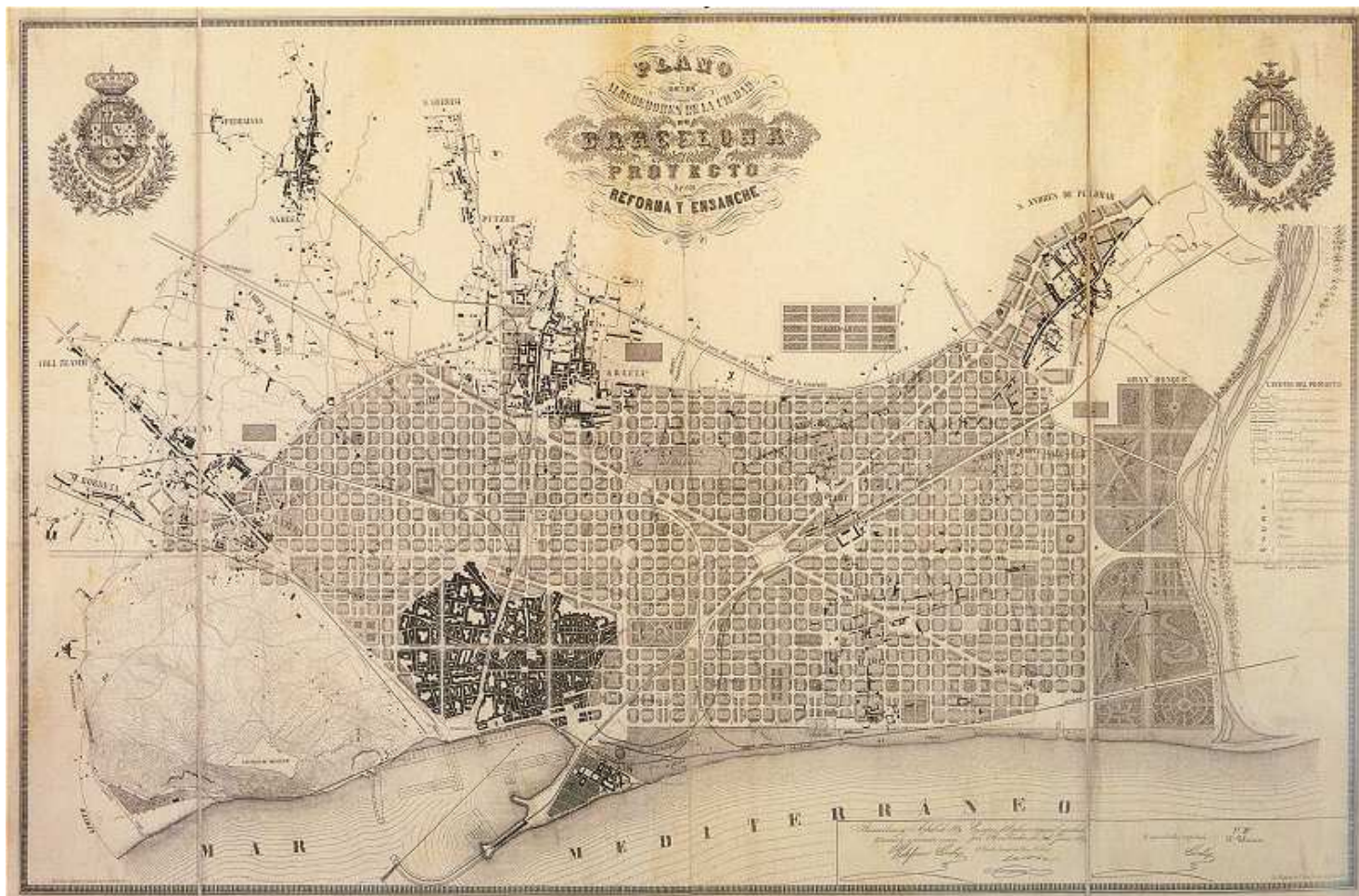

Primer / Segon

Camp d'Aprenentatge de Barcelona

Nom:

ESO

PLANO DE LOS ALREDEDORES DE BARCELONA Y PROYECTO DE SU REFORMA Y ENSANCHE
Ildefons Cerdà. 1859

Material didàctic elaborat pel Camp d'Aprenentatge de Barcelona i editat per a ús docent. Se'n poden fer còpies per a aquesta finalitat.
Edició: octubre 2008

Camp d'Aprenentatge de Barcelona
Pg. Mare de Déu del Coll 41-51
08023 Barcelona

cda-barcelona@xtec.cat
www.xtec.cat/cda-barcelona

BIOGRAFIA

(Centelles, 23 de desembre de 1815 - Caldas de Besaya, Santander, 21 d'agost de 1876)

Fou enginyer, urbanista, arquitecte, jurista, economista, polític, milicià... home polifacètic que serà recordat per la reforma urbanística de la Barcelona del segle XIX, reforma coneguda com a Pla Cerdà, que donarà com a resultat l'actual barri de l'Eixample. Fou un del fundadors de l'urbanisme modern.

Nascut a mas Cerdà de la Garga, una propietat que la seva família tenia des del segle XIV, a Centelles (la Plana de Vic). Malgrat el seu ascendent rural, els Cerdà eren gent de món; tant l'avi com el seu pare formaven part d'aquelles generacions que, en ple redreçament de l'economia catalana, havien lligat els seus interessos al comerç americà, un fet que sens dubte va estimular l'esperit obert i les inquietuds del jove Ildefons, juntament amb la seva fe en el progrés.

Cursà estudis de llatí i filosofia a Vic, on la seva família s'hi va refugiar durant la Guerra dels Malcontents, després es traslladà a Barcelona on inicià els estudis d'arquitectura, matemàtiques, nàutica i dibuix a la Junta de Comerç. Al 1835 es traslladà a Madrid on estudià a l'Escola d'Enginyers de Camins, i on va obtenir el títol l'any 1841. Acabats els estudis inicià la seva vida professional com a enginyer de l'Estat realitzant feines a Múrcia, Teruel, Tarragona, València, Girona i Barcelona. A Barcelona entrà en contacte amb les doctrines del socialisme utòpic de l'Étienne Cabet i es va relacionar amb Narcís Monturiol i Ramon Martí i Alsina.

La seva ideologia el va dur a participar activament en la vida pública, arribant a ser diputat a les Corts per Barcelona a l'any 1850 formant part d'una candidatura progressista, juntament amb Estanislau Figueras, Pascual Madoz i Jacint F. Domènech; durant el Bienni Progressista esdevingué comandant del batalló de sapadors de la milícia nacional i síndic de la ciutat de Barcelona.

En 1867 va publicar la seva "Teoría General de la Urbanización", que tractà de solucionar els problemes de la concentració demogràfica de les ciutats i del desenvolupament industrial. En aquest tractat plantejà les teories que en gran part ja havia aplicat amb anterioritat en el Projecte de Reforma Interior i Eixample de Barcelona.

La revolució de 1868 el du a la vicepresidència de la Diputació de Barcelona, des d'on contribueix a proclamar la primera república l'any 1873. Elegit president de la Diputació, dimiteix l'any 1874 a causa del cop d'estat del general Pavía.

Malalt i semiarruïnat, perquè el Govern li deu els honoraris de moltes de les feines com a enginyer, mor al balneari de Caldas de Besaya, a Santander, el 21 d'agost de 1876.

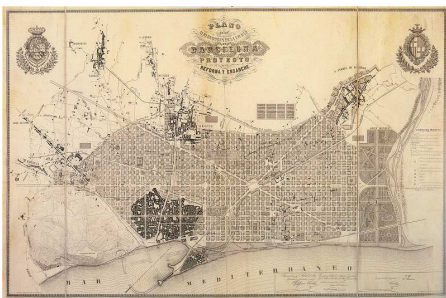
Principals obres:

- 1859 - Teoría de la Construcción de Ciudades.
- 1861 - Teoría de la Viabilidad Urbana y Reforma de la de Madrid.
- 1863 - Teoría del Enlace del Movimiento de las Vías Marítimas y Terrestres.
- 1867 - Teoría General de la Urbanización.
- ? - Teoría General de la Rurización.

Font: Institut Cerdà (<http://www.icerda.es/>)

EL PLA CERDÀ

Al llarg de la primera meitat del sXIX, la industrialització havia originat una gran necessitat de mà d'obra a Barcelona. La ciutat es va convertir en un recinte atapeït on la qualitat de vida era tan degradant que provocava constants revoltes. La densitat va arribar als 890 habitants/hectàrea, quasi el triple que la de ciutats com París o Madrid i deu vegades la de Londres. Els carrers tenien una amplada mitjana de 4m i les edificacions sovint estaven tan pròximes que es podia passar directament del terrat d'un edifici a un altre. Per guanyar espai s'alçaven nous pisos sobre habitatges ja en males condicions i habitatges entre edificis a banda i banda del carrer a manera

de pont. La salubritat i la higiene eren pràcticament inexistents.

La ciutat es trobava envoltada d'una muralla fora de la qual, per raons militars, hi havia la prohibició d'edificar. Una terrible epidèmia de còlera l'any 1854 va ser l'espurna que va fer esclatar un moviment de protesta que sota el crit "Abajo las murallas" va demanar-ne la demolició i l'autorització per poder construir una ciutat nova o eixample. Aquest mateix any, aprofitant la posició favorable d'un govern central progressista, presidit per O'Donell, i el recolzament de Pasqual Madoz, governador de Barcelona (i amic d'en Cerdà) es va iniciar l'enderrocament.

Cerdà havia aixecat un plànol topogràfic del Pla de Barcelona i va aprofitar-lo per redactar al 1855 un avantprojecte d'eixample de la ciutat. Aquest avantprojecte mostrava ja les línies generals del que seria el "Proyecto de Reforma y Ensanche de Barcelona" (1859) fet per encàrrec directe del Ministerio de Fomento. La ciutat planificada per Cerdà era descentralitzada, sense diferència entre centre i perifèria; oberta, amb carrers amples, illes obertes, jardins, edificació baixa i igualitària, sense classes socials separades. Cerdà volia donar prioritat al contingut (les persones) per sobre del continent (els carrers, edificis...).

El Projecte de 1859 organitza la ciutat nova en una trama ortogonal de carrers de 20 metres d'amplada (40 anys abans que s'inventés l'automòbil!) i amb vies de 50 metres (que anomenà transcendents) que servien per poder travessar-la i comunicar les poblacions veïnes. L'espai entre els vehicles i el vianant al carrer també es reparteix a parts iguals: voreres de 5m i calçada de 10m. Per facilitar el moviment i la circulació a les cruïlles introdueix els xamfrans, de manera que les illes de cases passen de ser quadrades a octogonals. Els edificis son pensats com a vivendes plurifamiliars de quatre pisos d'alçada màxima, aixecats a només dos dels costats de cada illa i amb espais enjardinats entre ells. Per fer realitat l'igualitarisme entre les diferents zones, proposa la divisió de la ciutat en agrupacions de barris (5 x 5 illes), districtes (10 x 10 illes) i sectors (20 x 20 illes) de manera que cada una d'aquestes àrees tinguin els mateixos serveis i equipaments (jardins, escoles, mercats...) independentment de la seva localització. El nou centre urbà el situa a la Plaça de les Glòries (cruïlla entre la Diagonal, Meridiana i Gran Via), desplaçant-lo del centre històric de la ciutat vella.

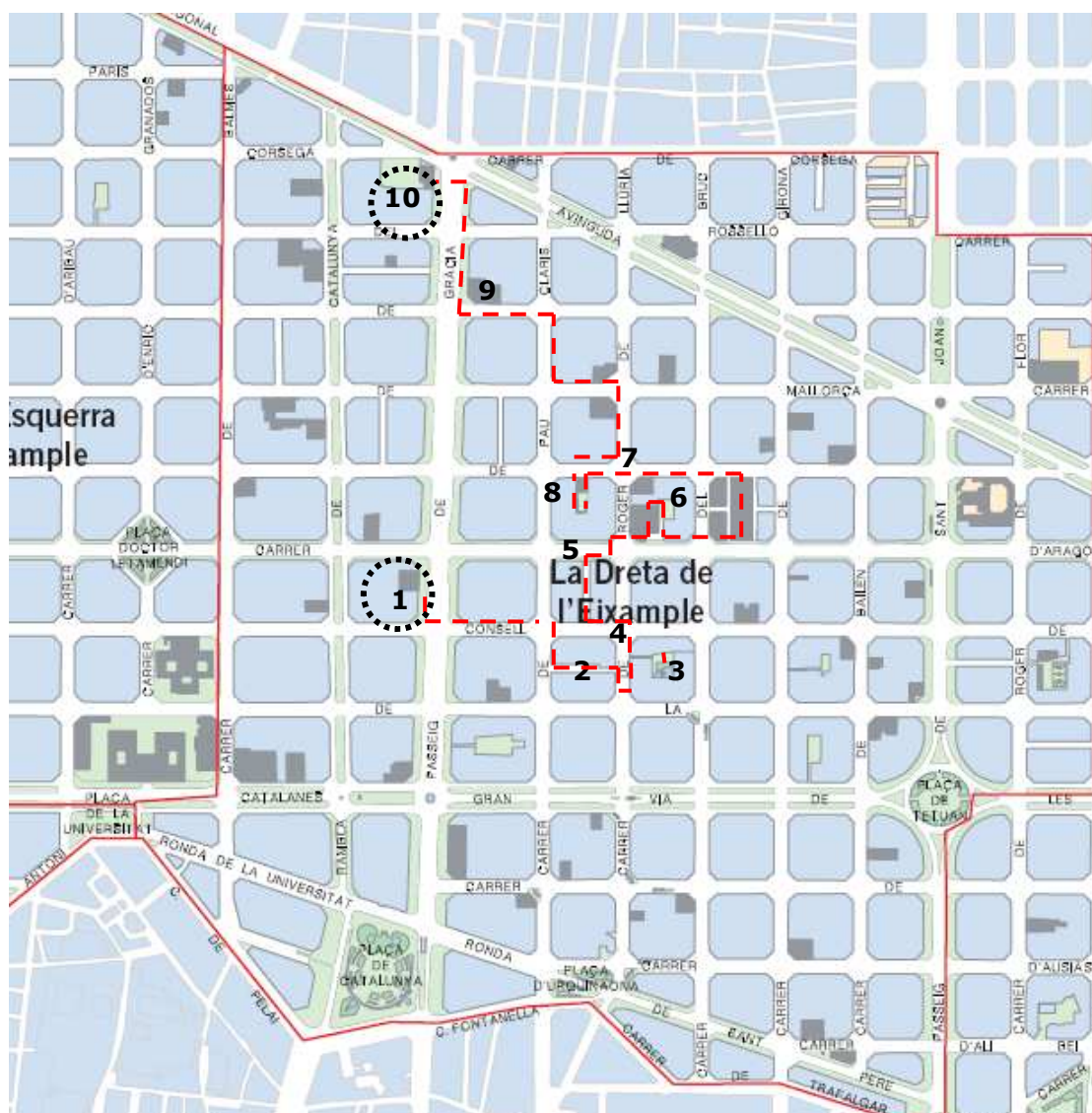
El projecte de Cerdà no va ser ben acollit per les autoritats municipals ni pels propietaris dels terrenys on s'hi havia de construir. L'Ajuntament havia convocat el mateix 1859 un concurs de Projectes per l'Eixample que va guanyar l'arquitecte Antoni Rovira i Trias, amb una proposta ben diferent de la de Cerdà. Aquest plantejava una ciutat monumentalista, amb carrers de 12 m d'amplada màxima que convergien cap a l'inici de les Rambles i pensada per ser habitada només per les classes benestants. Els propietaris, per la seva part, consideraven una barbaritat l'escassa edificabilitat que permetia el Pla Cerdà, com un malbaratament de l'espai i, per tant, una traba innecessària per aconseguir el màxim benefici. Per una altra banda els arquitectes l'acusaven de monòton. Tot i aquesta oposició el govern central va ratificar al 1860 el Pla Cerdà per a urbanitzar el nou eixample barceloní.

El mateix Cerdà, al 1863 revisa el seu pla i incorpora variacions com la construcció en tres o quatre dels costats de les illes i l'integració del ferrocarril dins la xarxa urbana, fent-lo passar de manera semisoterrada per carrers de doble amplada. També contempla la creació d'algunes macroilles de 4 x 4 on es situarien les infraestructures necessàries pels trens, fàbriques i jardins.

L'aplicació definitiva del Pla Cerdà fou lenta, i les dificultats i oposició que suscitava va acabant per desvirtuar-lo en part, permetent construir les illes pels quatre costats, augmentant el nombre de plantes permeses i eliminant els interiors d'illa com llocs enjardinats i oberts al públic.

Ara, 150 anys després de l'aprovació del seu projecte d'eixample, Cerdà aconsegueix el reconeixement unànim de la seva obra, gairebé visionària.

EXPLORANT L'EIXAMPLE: ITINERARI

Al llarg d'aquest recorregut podrem observar alguns dels elements més significatius de l'Eixample actual i que provenen directament de la planificació concebuda per Cerdà al seu Projecte. Tot i la seva desvirtuació en alguns aspectes importants, comprovarem la seva vigència 150 anys després.

PUNTS D'INTERÈS:

1. **INICI:** PG. DE GRACIA - MANÇANA DISCÒRDIA (<M> Pg. De Gràcia)
2. PASSATGE PERMANYER
3. INTERIOR D'ILLA: TORRE DE LES AIGÜES
4. CASES D'EN CERDÀ
5. PASSATGE MÉNDEZ VIGO
6. JARDINS RECTOR OLIVERES /CLAUSTRE LA CONCEPCIÓ/ MERCAT DE LA CONCEPCIÓ
7. CASA JOSEFA VILLANUEVA / QUEVIURES MÚRRIA / CASA JAUME FORN
8. INTERIOR D'ILLA: CASA ELIZALDE
9. PG. DE GRÀCIA – LA PEDRERA
10. **FINAL:** PALAU ROBERT (<M> Diagonal)

PROPOSTA DE TREBALL:
Al llarg del recorregut anirem fent un reportatge fotogràfic, tot prenent imatges d'aquells aspectes més destacables . Amb el material recopilat i la informació obtinguda tant durant la mateixa sortida com per altres mitjans podreu preparar, en grup, una presentació audiovisual.

[1] EL PASSEIG DE GRÀCIA – LA MANÇANA DE LA DISCÒRDIA

A l'època romana l'actual passeig de Gràcia era un camí que unia Bàrcino amb la Via Augusta (la qual passava aproximadament per l'actual Travessera de Gràcia). Posteriorment va esdevenir el camí que portava de Barcelona a la Vil·la de Gràcia (independent fins al 1897).

En enderrocar-se les muralles es va convertir en la sortida natural de la ciutat i en ser aprovat el Projecte de l'Eixample i començar la urbanització del pla va concentrar les edificacions més importants de l'època, en ser l'escollida per l'alta burgesia de la ciutat per veure i ser vistos. Aquesta competitivitat en mostrar qui era més poderós i amb més bon gust és el que va fer del Passeig -i els carrers adjacents- un veritable museu d'arquitectura, sobre tot modernista, i ens permet trobar algunes de les obres més espectaculars i representatives d'aquest moviment.

Cerdà havia proposat que el passeig fos urbanitzat amb construccions aïllades i envoltades de jardí. Podem veure dues cases aixecades segons aquest criteri: el Palau Marcet (cantonada Gran Via), on hi ha el cinema Comèdia, i el Palau Robert (cantonada Diagonal). El primer va perdre el seu jardí per aixecar un nou edifici, el segon encara el conserva. En general els propietaris no van fer cas de la proposta i van edificar arrambant la façana fins a la vorera.

Entre els carrers Consell de Cent i Aragó, es troben les tres obres que, juntament amb La Pedrera, millor representen la competència que es va produir entre els rics burgesos de Barcelona per ostentar l'edifici més espectacular de la ciutat. Els tres edificis són obra dels tres arquitectes cabdals del modernisme català: La Casa Lleó i Morera (1905) de Domènech i Montaner; La Casa Amatller (1898) de Puig i Cadafalch i La Casa Batlló (1904) d'Antoni Gaudí. Curiosament, als tres casos es va tractar de reformes de cases preexistents.

- **OBSERVEU** l'edifici veí a la casa Batlló. Creieu que l'alçada actual seria l'existent quan Gaudí va projectar el seu edifici? Quina explicació trobaríeu a aquest fet? Fotografieu aquesta part superior d'ambdós edificis.

[2] PASSATGE PERMANYER

És un dels millors exemples de passatge integrat en la quadrícula de Cerdà. Va ser aixecat el 1864 sota la direcció de l'arquitecte Jeroni Granell.

Constituit per vivendes unifamiliars adossades (amb parets mitgeres) d'estil anglès, amb dues plantes (semisoterrani i planta baixa aixecada) i petit jardí davanter. La seva decoració eclèctica és molt del gust de l'època i es pot observar a molts altres edificis de l'eixample.

Segons les il·les que havia definit Cerdà en el seu Projecte, aquesta zona no era edificable. Ens trobem, per tant, davant d'una de les primeres desvirtuacions de l'espai públic previst per l'enginyer.

Actualment els habitatges estan reconvertits en oficines i seus empresarials.

- A l'entrada al passatge podem trobar informació sobre el seu nom i any de construcció. Anoteu aquestes dades i fotografieu-les.
- Descriviu l'estructura de la via (voreres, calçada, amplada) i dels habitatges (plantes, façana, jardí...) disposició dels habitatges que s'hi troben. Preneu una fotografia general del passatge i una més detallada d'una de les cases.

[3] INTERIOR D'ILLA: LA TORRE DE LES AIGÜES

L'abundància d'aigües subterrànies en aquesta zona va fer que, després dels terrenys que envoltaven les muralles (rondes), aquesta àrea de l'Eixample fos de les primeres en ser construïda.

Si accedim a l'interior de l'illa pel C/ Roger de Llúria 56, podrem observar un pati interior -obert al públic- presidit per una torre d'aigües de 24m d'alçada, construcció que servia per elevar i emmagatzemar l'aigua de manera que pogués ser repartida per les finques amb prou pressió. De pujar l'aigua s'encarregava una màquina de vapor de 20cv. Va ser projectada al 1867 per Josep Oriol Mestre, encarregada per la Societat de Crèdit i Foment de Barcelona. Posteriorment va ser comprada per l'"Asociación de Propietarios de Agua del Ensanche".

Aquest interior d'illa va ser, l'any 1987, recuperat per ús públic per part de l'Ajuntament. A l'estiu es converteix en una agradable platja urbana.

- Preneu una fotografia del rètol sobre la porta que dona accés a l'interior i anoteu el text.
- Observeu les alçades dels edificis que envolten aquest interior d'illa. Descriviu el que hi veieu.
- En cas que fos necessari, aquesta torre-dipòsit podria subministrar aigua actualment a tots els edificis del seu voltant? Per què?

[4] CASES D'EN CERDÀ

A la cruïlla dels carrers Consell de Cent i Roger de Llúria podem veure tres dels primers blocs de pisos que es van aixecar a l'Eixample, construïdes entre 1862 i 1864 per Antoni Valls i Galí (mestre d'obres). El promotor fou Josep Cerdà i Soler.

Són una magnífica mostra de la línia constructiva que havien de seguir les cases de veïns per les classes mitjanes i populars. Tenen un aspecte senzill, sense altres complicacions decoratives que les façanes pintades al tremp amb motius al·legòrics (natura, arts, ciència...) per l'italià Beltrami, tal com recorda una placa a un dels edificis. El quart edifici, que completava el conjunt, va ser enderrocat el 1960.

Tant l'alçada (planta baixa i quatre pisos) com l'escassa profunditat dels edificis, 14m, permet que, tal com havia previst Cerdà, totes les cambres estiguin ben assolellades.

- Preneu imatges de cada una de les tres cases. Una general i una de detall.
- Completeu la taula:

Edifici	Localització (1)	Estat de conservació i ús actual	Ús del xamfrà (2)
1			
2			
3			

- (1) Feu servir les convencions mar / muntanya i Besós (dreta) / Llobregat (esquerra)
 (2) Càrrega-descàrrega, aparcament, reservat...

[5] PASSATGE MÉNDEZ VIGO

Inaugurat el 1868, com es pot veure a les portes d'entrada, va seguir l'esperit del pge. Permanyer tot i que la tipologia dels edificis és més variada, amb vivendes unifamiliars en forma de petit palau i sense parets mitgeres.

Actualment està ocupat per algunes institucions italianes, per la qual cosa és conegut com "Passatge dels Italians".

- Cerqueu a les portes d'accés les dades sobre el nom i any de construcció d'aquest passatge.
- Preneu una foto general del passatge i una altra de dos dels edificis, mirant que siguin d'època i estil arquitectònic ben diferent.
- Compareu aquest passatge amb el de Permanyer: expliqueu alguna diferència i alguna semblança.

[6] ESGLÈSIA DE LA CONCEPCIÓ / JARDINS / MERCAT

El conjunt format per l'illa del Mercat de la Concepció, amb una escola, el Conservatori Municipal de Música i la Seu de l'Ajuntament del Districte, i l'illa contigua, amb l'església de la Concepció constitueix un bon exemple del que haurien pogut ser els nuclis d'equipaments pels barris que va preveure Cerdà.

L'església de la Concepció (del sXIV) i el seu claustre (del sXV) van ser traslladats des del seu emplaçament original, als volts de l'actual plaça Urquinaona, entre el 1871 i el 1888. A l'església es va afegir el campanar de l'església de San Miquel, que es trobava a la plaça actual del mateix nom (darrera la Casa de la Ciutat).

Pel carrer d'Aragó hi circulava semisoterrat un tren de vapor fins

a finals dels anys 60 del sXX. Les emissions expulsades directament a l'aire van produir l'embrutiment i la degradació de la pedra.

Adjacent a l'església, per la banda dreta, hi trobem els Jardins Rector Oliveras. Aquest espai enjardinat i amb jocs infantils ens mostra com és possible trobar un racó per l'esbarjo i el descans al bell mig d'una de les zones amb més trànsit (i per tant soroll) de l'Eixample.

El **mercado de la Concepció** es va construir l'any **1888**, projectat per Antoni Rovira i Trias. El propietari dels terrenys era Joan Pla i Moreu, qui els va cedir a l'Ajuntament (era propietari de 26 cases a l'Eixample).

- Preneu imatges dels rètols amb el nom dels diferents equipaments d'aquesta zona.
- Localitzeu i anoteu els diversos equipaments d'aquesta zona sobre el plànol següent:

[7] CASA JOSEFA VILLANUEVA / QUEVIURES MÚRRIA / CASA JAUME FORN

A la cruïlla dels carrers Roger de Llúria i València trobem tres elements ben representatius del modernisme a l'Eixample. Es tracta dels edificis de pisos Josefa Villanueva i Jaume Forn i l'aparador de la botiga de queviures Múrria.

La Casa Josefa Villanueva (València 312) va ser edificada entre 1904 i 1909 per l'arquitecte Juli M. Fossas. El més remarcable és la tribuna de pedra que recobreix els balcons d'una de les cantonades, rematada amb un coronament d'agulles. A l'altra cantonada de l'edifici hi va haver una altra idèntica. La Casa Jaume Forn (València 285) és també un edifici de pisos projectat per Jeroni Granell i construït el 1909. Destaquen les vidrieries que recobreixen les tribunes dels angles. Si ens fixem a la part superior podem veure clarament els últims pisos afegits a posteriori, una de tantes "remuntes" autoritzades per l'Ajuntament predemocràtic davant la pressió especuladora dels propietaris.

A la cantonada oposada trobem l'establiment Queviures Múrria (Roger de Llúria 85), interessant per la façana recoberta per aparadors, rètols i anuncis modernistes, com el d'Anís del Mono, rèplica de l'original dissenyat per Ramon Casas. Fins a meitat del sXX bona part dels aparadors dels comerços de la zona podien tenir un aspecte semblant.

- Observeu la part superior de l'edifici Forn. Quants pisos es van afegir a la construcció original? Preneu imatges.
- Observeu i comenteu els elements que us semblin més remarcables de la botiga Múrria.

[8] JARDINS CASA ELIZALDE

S'accedeix al pati interior per la porta principal de l'edifici (València, 302). La casa va ser construïda el 1886 per Emili Sala. És un palauet urbà concebut com a residència familiar amb soterrani, planta baixa, pis principal, golfes amb habitacions i jardí. Arquitectònicament és d'un estil clàssic, elegant i sobri. Els elements comuns d'aquest tipus de construccions de l'Eixample els podem veure perfectament en accedir a l'interior: un pati central i una gran escala que uneix la planta noble i el primer pis.

En morir els primer propietari (Francesc Jaurés) l'edifici va ser heretat per Arturo Elizalde, nebot seu, qui l'any 1909 va crear una empresa automobilística ("Biada, Elizalde y Compañía").

Després d'un període de decadència de l'edifici, arribant a amenaçar ruïna, va ser adquirit per l'Ajuntament el 1981. Tot i la restauració, molt dels elements originals no es van poder recuperar, com la tribuna que tancava el balcó central i bona part del treball artesanal de forja i vidre. El seu pati va ser un dels primers interiors d'illa recuperats per l'ús públic, tal com al seu dia va imaginar Cerdà.

- Cerqueu informació sobre l'ús actual de la Casa Elizalde. Anoteu tres activitats que hagin de tenir lloc properament.
- Preneu alguna imatge de la façana exterior i la interior. Descriviu i compareu l'aspecte de les dues.

[9] PASSEIG DE GRÀCIA – LA PEDRERA

Encàrrec del matrimoni Milà-Segimon a Gaudí, qui la va construir entre 1906 i 1912. A banda del seu valor arquitectònic, prou evident i conegut, és un edifici que representa perfectament la tipologia d'habitatge destinat al lloguer per part dels propietaris, que ocupaven el primer pis, anomenat per aquesta raó Principal, i llogaven les plantes superiors. Contràriament al que succeeix avui en dia, els pisos eren més econòmics quant més alts eren (els ascensors no abundaven). Al cas de La Pedrera el pis Principal ocupava tota la planta de l'edifici (1.300 m²) i la resta estaven dividits en apartaments d'uns 400 m².

El semisoterrani, actualment ocupat per una sastreria, la botiga de La Pedrera i algunes oficines, era el magatzem de carbó. A molts habitatges de l'Eixample podem veure encara aquestes originàries carboneres en forma de finestra a nivell de terra. Quan es va substituir el carbó pels combustibles actuals aquests locals es van convertir en magatzems, tallers, bars o botigues. De camí cap a la fi de la nostra ruta, a la cruïlla del Pg. De Gràcia amb l'Avinguda Diagonal, veurem la Plaça de Joan Carles I, coneguda popularment com el Llapis per l'obelisc que hi ha al mig. Es pot comprovar pel canvi urbanístic que s'aprecia, que la plaça constitueix la frontera entre l'Eixample i Gràcia, antiga vila independent annexionada a Barcelona el 1897.

- Preneu una imatge de conjunt de La Pedrera on es puguin veure les diferents plantes que la formen. Anoteu-les. Compareu la planta principal amb la resta.
- Una de les columnes de La Pedrera ultrapassa la distància mínima fins al carrer que han de tenir les façanes, contravenint, per tant, les ordenances municipals. Localitzeu-la i fotografieu-la. Comenteu aquest fet. Què en penseu d'aquest fet?

[10] PALAU ROBERT

El Palau Robert va ser la residència privada de l'aristòcrata Robert Robert i Surís. L'edifici fet a l'estil d'altres grans mansions contemporànies aixecades al Pg. De Gràcia, és d'estil neoclàssic i va ser acabat al 1903, sota la direcció de l'arquitecte francès Henry Grandpierre. La pedra utilitzada va ser portada des de la muntanya del Montgrí, població de la qual era originari el propietari. Després de diversos intents per part d'interessos privats d'enderrocarlo per construir-hi un hotel, va ser adquirit per la Generalitat de Catalunya al 1981.

- Esbrineu quin és l'ús actual del Palau Robert.
- Preneu imatges i expliqueu el conjunt del Palau: edificis que el formen, espais i distribució.

ACTIVITATS DE RECAPITULACIÓ. CONCLUSIONS.

- 1** Al llarg del recorregut hem pogut observar les diferents tipologies d'habitatges que es poden trobar a l'Eixample. Escriu algun exemple de cada una.

Edifici de veïns:

Edifici unifamiliar:

Palau urbà aïllat (sense parets mitgeres):

Palau urbà adossat (amb alguna paret mitgera):

Casa adossada:

- 2** També hem pogut observar edificis dels diferents estils arquitectònics que van predominar durant el període d'inici i màxima expansió de l'Eixample. Anoteu també algun exemple.

- Historicista o eclèctic:
- Modernista:
- Neoclàssic:

- 3** Noms propis. Cerqueu informació i expliqueu qui eren:

- Josep Batlló i Casanovas
- Arturo Elizalde
- Santiago Méndez-Vigo
- Pere Milà Camps
- Francesc Permanyer
- Robert Robert i Surís

- 4** Segons el que hem anat veient i explicant, comenteu de manera crítica i raonada els següents aspectes que configuren l'Eixample actual:

- A) Amplada dels carrers. Proporcions entre calçada i voreres.
- B) Els xamfrans: usos i repercussions sobre el trànsit i la mobilitat en general.
- C) Els habitatges: densitat de construcció, alçada, qualitat, homogeneïtat.
- D) Recuperació d'espais públics: zones verdes i de descans.
- E) Equipaments i serveis: comerç, centres culturals, atenció ciutadana, centres educatius.

- 5** Escriviu a manera de conclusió un petit text sobre la relació entre l'Eixample actual i el que havia projectat Cerdà. Quines de les seves directrius es van respectar i quines no, com ha influït això en la ciutat actual i en la vida de les persones que l'habiten.

Barcelona i jo

Joan Manuel Serrat

A mida que arriben homes
es va fent gran la ciutat.
A mida que els peus li creixen
se li fa petit el cap.
A mida que creix oblida,
inflada de vanitat,
que sota l'asfalt hi ha la terra
dels avantpassats.

A mida que perd la mida
es va omplint de presoners,
de robinsons d'estar per casa,
nàufrags enmig del merder
que viuen vides petites
en petits mons de formigó.
Així esten les coses entre
Barcelona i jo.

Mil perfums i mil colors.
Mil cares té Barcelona.

**La que en Cerdà somnià,
la que va esguerrar en Porcioles,**
la que devoren les rates,
la que volen els coloms,
la que es remulla a la platja,
la que s'enfila als turons,
la que per Sant Joan es crema,
la que compta per dansar,
la que se'm gira d'esquena
i la que em dona la mà.

A mida que la camino
sota els plecs del seu vestit
i li repasso les arrugues
amb la punteta del dit
em xiulen les cantonades
aquella vella cançó
que només sabem la lluna,
Barcelona i jo.

L'estimo nua i sencera
relliscant entre els dos rius,
amb les seves fantasies
i les seves cicatrius.
Me l'estimo amb la fal·lera
d'un caloio enamorat
perquè és viva i perquè es queixa
la meva ciutat.

Mil perfums i mil colors.
Mil cares té Barcelona.

La que en Cerdà somnià,
la que va esguerrar en Porcioles,
la que devoren les rates,
la que volen els coloms,
la que es remulla a la platja,
la que s'enfila als turons,
la que per Sant Joan es crema,
la que compta per dansar,
la que se'm gira d'esquena
i la que em dona la mà.

